

Opinnäytetyö AMK

Sairaanhoidajakoulutus

2024

Ada Jokinen, Sofia Kunnas & Meri Alanne

Psyykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäynnin tukeminen – opas lastenkoti Familiarin ohjaajille

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitajakoulutus

2024 | 49 sivua

Ada Jokinen, Sofia Kunnas & Meri Alanne

Psykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäynnin tukeminen – Opas lastenkoti Familiarin ohjaajille

Lasten ja nuorten itse esiintuoma ahdistuneisuus ja mielialaoireet ovat lisääntyneet viime vuosien aikana. Nuorten valmiudet käsitellä stressiä ovat puutteelliset ja tunne-elämän kypsyttömyyden vuoksi nuori tarvitsee aikuisen tukea. Jos ongelmat ilmenevät oppimisessa ja koulunkäynnissä, niin tukea tulee antaa heti. Muuten ongelmat voivat kasaantua, pitkittyä ja voivat tulevaisuudessa altistaa vaikeuksille selvitä elämässä.

Opinnäytetyön tehtävänä oli tehdä opas psyykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäynnin tukemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoisuutta psyykkisestä huonovointisuudesta ja luoda apukeinoja psyykkisesti huonovointisen lapsen koulunkäynnin tukemiseen. Toimeksiantajana toimii Familiar-yrityksen erityisyksikkö Tuulensuoja, jonka ohjaajien käyttöön opas tehdään. Opinnäytetyön aihe rajattiin 13–17-vuotiaisiin nuoriin.

Projektin pohjalta syntyi opas psyykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäynnin tukemiseen. Opas tehtiin Canva-palvelua apuna käyttäen ja se julkaistiin sähköisesti Familiarin kasvatus- ja hoitohenkilökunnan käyttämälle Faminet-sivulle. Sähköinen opas on saatavissa vain Familiarin verkkoyhteyden kautta kirjautuessa omille henkilökohtaisille työpaikkatunnuksille.

Koulunkäynnin tukemisen tärkeimpänä kulmakivenä pidetään aitoa kiinnostusta nuorten koulunkäyntiä kohtaan. Ohjaajina myös kiinnostusta nuoren koulunkäyntiin voidaan toteuttaa läksyissä auttamisena, aamuhieräysten varmistamisena, avun tarjoamisena sekä perillä pysymisenä koulunkäynnin tilanteesta.

Asiasanat:

Lastenkoti, koulunkäynnin tukeminen, psyykkinen huonovointisuus, sijoitettu nuori, koulunkäynnin haasteet

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Degree programme in nursing

2024 | 49

Ada Jokinen, Sofia Kunnas & Meri Alanne

Supporting school attendance of mentally unwell juvenile – A guide for children's home Familiar workers

Anxiety and mood symptoms reported by children and adolescents have increased in recent years. Juveniles often lack sufficient skills to cope with stress, and due to emotional immaturity, they need support from adults. If challenges arise in learning and school attendance, support should be provided immediately. Otherwise, challenges may accumulate, persist, and potentially lead to difficulties in coping with life in the future.

The task of this thesis was to create a guide for supporting school attendance of juveniles suffering from mental unwellness. The aim of the thesis is to raise awareness about mental unwellness and to develop tools to support the education of juveniles with mental health challenges. The project is commissioned by Tuulensuoja, a specialized unit of the company Familiar, and the guide is intended for use by its workers. The thesis focuses on juveniles aged 13 to 17.

A guide for supporting school attendance of mentally unwell juvenile formed based on this project. The guide was produced by using Canva-service and published electronically on Familiar Faminet-site, which is intended for their educational and nursing staff. The electronic guide is available only by using Familiar workers' own personal workplace IDs on Familiar network.

Genuine interest in juveniles studying is held the most important keystone of supporting school attendance. As a worker interest can be shown by helping with homework, ensuring morning wake up calls, offering help and staying tuned on studying situation.

Keywords:

Children's home, supporting school attendance, mentally unwell, placed juvenile, challenges of school attendance

1 Johdanto	6
2 Nuoren psyykinen huonovointisuus	8
2.1 Syyt ja riskitekijät	9
2.2 Diagnosointi	10
2.3 Suojaavat tekijät ja hoito	11
2.4 Psyykkisen terveyden herkäät kehitysvaiheet	13
3 Koulunkäynnin tukeminen	16
3.1 Tukitasot ja -muodot	17
3.2 Koulunkäynnin haasteet sijoitetuilla nuorilla	18
3.3 Yksikkökoulut lastenkotien yhteydessä	19
3.4 Koulunkäynnin tukeminen lastenkodissa	20
4 Hyvä opas	24
5 Projektin tehtävä ja tavoite	25
6 Projektin empiirinen toteuttaminen	26
6.1 Projektin suunnittelu	27
6.2 Projektin toteutus ja tuotos	29
7 Eettisyys ja luotettavuus	33
8 Pohdinta	36
Lähteet	40
Kuvat	
Kuva 1. Oppaan alustava sisällysluettelo.	31
Kuva 2. Oppaan lopullinen sisällysluettelo.	31

Liitteet

Liite 1. Alustava ja toteutunut aikataulu.	47
Liite 2. Tiedonhaku.	49

1 Johdanto

Usein psyykkistä huonovointisuutta ilmenee ensimmäisen kerran nuoruudessa. Suomalaisten koululaisten tavallisempia terveysongelmia ovatkin mielenterveyden häiriöt. Niistä yleisimpiä ovat mieliala-, ahdistuneisuus-, käytös- ja päihdehäiriöt. (Sotkanet 2023.)

Psyykkiset ongelmat ovat lisääntyneet maailmanlaajuisesti ja jopa yksi seitsemästä 10–19- vuotiaasta nuoresta kärsii psyykkisistä ongelmista (WHO 2021). Eri tutkimusten mukaan Suomessa noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain psyykkisestä ongelmasta, ja ne ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia (Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret): Käypä hoitosuositus 2018; THL 2024a). Koulujen rehtoreiden havainnot kouluterveyskyselyssä psyykkisten oireiden lisääntymisestä ovat samanlaisia nuorten kanssa. Lasten ja nuorten itse esiintuoma ahdistuneisuus ja mielialaoireet ovat lisääntyneet viime vuosien aikana. (Pennanen 2022.)

Koronapandemian poikkeusolojen jälkeinen aika jätti jälkensä ja sen vaikutukset heijastuivat erityisesti nuoriin. Pandemian aikana sosiaalisuus ja sen rajaaminen, tapahtumien poissulku, koronaan mahdollinen sairastuminen ja eristäytyminen kotioloihin ovat aiheuttaneet ahdistusta, masennusta, yksinäisyyttä ja kongitiivisten taitojen heikentymistä. Nämä oireet näkyvät vahvasti kouluympäristössä pandemian jälkeen. Poikkeusolojen jälkeen on huolestuttavaa huomata, että mielenterveys ja hyvinvointi ei ole nuorilla tasaantunut tai kohentunut. Ongelmat ovat puolestaan kasaantuneet ja lisääntyneet. (Kiviruusu & Aalto-Setälä 2023.)

Nuorten valmiudet käsitellä stressiä ovat puutteelliset ja tunne-elämän kypsymättömyyden vuoksi nuori tarvitsee aikuisen tukea (Lämsä 2009). Jos ongelmat ilmenevät oppimisessa ja koulunkäynnissä, niin tukea tulee antaa heti. Muuten ongelmat voivat kasaantua, pitkittyä ja voivat tulevaisuudessa altistaa vaikeuksille selvitä elämässä. (MLL 2018.) Perustuslain mukaan

oppilaalla on oikeus saada tarvitsemansa tuki- ja ohjaus opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ohella (Perusopetuslaki 1998/628, 4:16).

Tukea tulisi kohdentaa nuoren kasvuympäristöihin, kuten kotiin, kouluun, vapaa-ajan ympäristöihin ja digitaalisiin ympäristöihin. Näin voidaan tehokkaasti ehkäistä nuorisopsykiatrian ja korvaavien tukien tarvetta. Koulussa nuoren tulisi saada tarvitsemaansa tukea kouluterveydenhuollosta ja oppilashuollosta, kuten psykologilta ja kuraattorilta. (Lankinen 2023.)

Koulunkäynnin tukeminen lähtee säännöllisestä päivärytmistä ja siihen liittyvien haasteiden ratkaisemisesta. Nuoren tarpeisiin kuuluu turvalliset aikuiset ympärilleen, jotka tunnistavat nuoren voimavarat ja vahvuudet. Yksi tärkeimmistä koulunkäynnin tukemisen tavoista on aito kiinnostus koulunkäyntiä kohtaan. Kiinnostusta voidaan osoittaa lastenkodissa osallistumalla koulunkäyntiin ja opiskeluun konkreettisesti. (Ropo 2023.)

Opinnäytetyön tehtävänä oli tehdä opas psyykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäynnin tukemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä lastenkodin henkilökunnan tietoisuutta psyykkisestä huonovointisuudesta ja luoda apukeinoja psyykkisesti huonovointisen lapsen koulunkäynnin tukemiseen. Toimeksiantajana toimii Familiar-yrityksen erityisyksikkö Tuulensuoja, jonka ohjaajien käyttöön opas tehdään. Opinnäytetyön aihe rajattiin 13–17-vuotiaisiin nuoriin.

2 Nuoren psyykinen huonovointisuus

Nuoren normaaliin kehitykseen kuuluu erilaisia psyykkiseen terveyteen liittyviä ohimeneviä oireita. Mikäli oireet kuitenkin haittaavat arjessa pitkäaikaisesti, tulisi hakea apua. (Mielenterveystalo n.d.) Turneyn ja Wildemanin (2016) mukaan kirjallisuutta on paljon lastenkodissa asuvien nuorten hyvinvoinnista, mutta kansainvälisiä tutkimuksia ei ole juurikaan tehty lastenkodissa asuvien nuorten ja normaalia arkea elävien nuorten hyvinvoinnin eroavaisuuksista.

Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessaan Turney ja Wildeman (2016) tutkivat psyykkistä ja fyysistä terveyttä lastenkodissa asuvien nuorten ja omassa kodissaan asuvien nuorten välillä ja tuloksena siinä tuli ilmi, että lastenkotiin sijoitetuilla nuorilla on suurempi todennäköisyys kokea psyykkistä huonovointisuutta elämän lähtökohtien vuoksi.

Nuoret kokevat psyykkistä huonovointisuutta ja oireet usein ilmaantuvat jo varhaisnuoruudessa (THL 2024b). Psyykkiset ongelmat ovat lisääntyneet maailmanlaajuisesti ja jopa yksi seitsemästä 10–19- vuotiaasta nuoresta kärsii psyykkisistä ongelmista (WHO 2021). Eri tutkimusten mukaan Suomessa noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain psyykkisestä ongelmasta, ja ne ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia. (Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret): Käypä hoito- suositus 2018; THL 2024a.) Eritoten koronapandemian aikana ja sen jälkeen lasten ja nuorten psyykkisen terveyden haasteet ovat lisääntyneet. Tämä näyttäytyy konkreettisesti kyselytutkimuksissa ympäri Suomen riippumatta kouluista. Ilmiötä näyttäytyy jo peruskouluissa, ammattikouluissa ja korkeakouluopiskelijoilla. (Kiviruusu & Aalto-Setälä 2023.)

Psyykinen huonovointisuus voi oireilla monella eri tavalla, kuten esimerkiksi nuorten masennusoireiluna ja masennustiloina, ahdistuksena, nuorten päihteidenkäytöllä ja päihdehäiriöillä sekä käytöshäiriöllä (Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret): Käypä hoito- suositus 2018; Lasten ja nuorten mielenterveys, Terveyskylä, Lastentalo). Käytöshäiriöihin liittyy usein oheissairastavuutta kuten mieliala- ja päihdehäiriöitä tai aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriötä. Käytöshäiriöisen lapsen tai nuoren käyttäytyminen on piittaamatonta toisten

oikeuksiin ja hyvinvointiin sekä yhteisön lakeihin tai sääntöihin liittyen ja heikentää yksilön toimintakykyä huomattavalla tasolla. Kehitysympäristöjä muun muassa koulua tulisi tukea ja käytöshäiriöihin liittyviä riskitekijöitä tulisi vähentää. (Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret): Käypä hoito- suositus 2018.) Psykkinen huonovointisuus nuorilla voi myös näyttäytyä ahdistuksen kautta viiltelynä sekä itsetuhoisuutena. Itsetuhoisuus on yleistynyt Suomessa huomattavasti viimeisen vuosikymmenen aikana. On tutkittua, että pojilla itsemurhakuolemat ovat vähäisempiä mitä taas tytöillä. Joka viides nuori kuitenkin viiltelee itseään ilman itsemurhatarkoitusta. Viiltely on osoittautunut nuorilla tarkoituksena ahdistuksen lievittämiseen. (THL 2024a.) Ahdistus- ja masennusoireet ovat lisääntyneet tytöillä huomattavasti, koska heidän koulu-uupumuksensa on yleistynyt. Sosiaalisen median vaikutus on myös valtaisa. Se altistaa erinäisten haitallisten videoiden katsomiselle (porno, väkivalta...). Kuitenkin viimeisellä vuosikymmenellä psykkinisestä terveydestä on alettu puhumaan enemmän. (Kiviruusu & Aalto-Setälä 2023.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton tutkimuksen mukaan psykkiniset ongelmat ja yksinäisyys ovat yhteydessä toisiinsa. Nuoret ovat ottaneet yhteyttä Mannerheimin lastensuojeluliiton puhelimeen suuremmaksi osaksi yksinäisyyden ja puutteellisten kaverisuhteiden vuoksi. (MLL 2022.) Ongelmien ja häiriöiden tunnistaminen varhain on tärkeää, jotta saadaan nuorelle tarvittava apu ja hoito ajoissa. Tällöin vältytään myös ongelmien ja häiriöiden pitkittymiseltä ja vaikeutumiselta. (THL 2024a.)

2.1 Syyt ja riskitekijät

Psykkinen terveys kehittyy läpi elämän. Lapsuudessa ja nuoruudessa koetut tapahtumat, sosiaaliset suhteet sekä fyysinen ja psykkinen kehitys luo pohjan tulevaisuuden hyvinvoinnille. Psykkinen huonovointisuus on monien tekijöiden summa. Geeniperimällä ja kasvuympäristöllä on vaikutusta psykkiniseen terveyteen. Geeniperimä voi näkyä synnynnäisenä taipumuksena reagoida asioihin voimakkaammin ja ympäristö taas voi vaikuttaa siihen, tuleeko alttiuden pohjalta psykkinistä oireilua tai häiriötä. (Mielenterveystalo.fi n.d.)

Psyykkisen terveyden monet suoja- ja riskitekijät rakentuvat kulttuurin, kasvuympäristön, yhteiskunnan ja elinympäristön vuorovaikutuksen kautta. Riskitekijät voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Sisäisiä riskitekijöitä ovat perinnölliset tekijät, erilaiset sairaudet, kehityshäiriöt tai vammautuminen ja toimintarajoitteet. Ulkoisia riskitekijöitä ovat vaarallinen kasvuympäristö tai elinympäristö, perheen huono sosioekonominen asema, vanhemman psyykkinen sairaus tai päihderiippuvuus, syrjintä, kiusaaminen ja traumaattiset kokemukset. (Mieli 2022; THL 2023b.)

2.2 Diagnostiikka

Psykiatristen ja neurokognitiivisten häiriöiden diagnostiikka on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi ja palveluiden piiriin hakeudutaan matalammalla kynnyksellä. Haasteeksi jää hoidon sujuva järjestäminen perustason ja erikoissairaanhoidon välillä, eikä nuori ei välttämättä pääse nopeasti asianmukaiseen hoitoon. (Gyllenberg 2019.) Diagnostiikkaprosessi voi valitettavan usein pitkittyä ja muuttua tehottomaksi, jos oireilun juurisyitä ei tutkita kunnolla. Pahimmissa tapauksissa tämä voi uuvuttaa nuorta potilasta ja turhauttaa vanhempia. Riittävän osaamisen takaaminen nuoren kokonaisvaltaiseen arviointiin tulisi olla yksi reunaehdoista perustason terveydenhuollossa. (Pajari ym. 2020.)

Varsinainen hoitopolku diagnoosin saamiseksi alkaa nuoren psykiatrisella arvioinnilla. Siinä luodaan katsaus nuoruusiän kehitysvaiheeseen ja sen mahdolliseen häiriintymiseen sekä otetaan selvää toimintakyvystä ja voimavaroista. Psykiatrisessa arvioinnissa käydään läpi vastaanotolle hakeutumisen syitä ja sitä, ovatko ne alkaneet akuutisti vai pidemmän ajanjakson aikana. Myös nuoren oma ajatus ongelmien laadusta ja avun tarpeesta huomioidaan. Arviointi tulee tehdä laaja-alaisesti keräämällä tietoa monilta eri tahoilta muun muassa vanhemmilta ja koululta. Nuorta tulee haastatella myös kahden kesken, koska muiden läsnäolo saattaa vaikuttaa nuoren itse esille tuomiin asioihin. Keskinäinen rehellisyys ja luotettavuus

nuoren ja hoitajan välillä on tärkeää saavuttaa. Laajempi käsitys nuoren psyykkisestä tilasta, persoonallisuudesta ja kasvun vaiheesta luodaan useimmiten vasta muutaman tapaamisen jälkeen. Oireiden vakavuuden luokittelu tulee suhteuttaa nuoren kehitysvaiheeseen, ympäristöön ja saatavilla olevaan tukeen, sillä saman tyyppinen oireilu voi olla eritilanteissa enemmän tai vähemmän huolestuttavaa. Diagnostisessa arvioinnissa tulee kysyä suoria kysymyksiä oireista ja niiden avuksi onkin tehty erilaisia haastattelumenetelmiä ja arviointiasteikkoja. Diagnostisen arvioinnin jälkeen voidaan asettaa psykiatrinen diagnoosi. (Marttunen & Kaltiala 2023.)

2.3 Suojaavat tekijät ja hoito

Psyykkiset oireet kuuluvat ajoittaisina jokaisen elämään, eikä oireilu aina tarkoita psyykkistä häiriötä. Esimerkiksi kasvu ympäristön tekijät voi olla lapsen keskittymisvaikeuksien ja käytöshäiriön vaikuttava tekijä, jolloin ensisijaisesti pyritään vaikuttamaan niihin. (THL 2024a; Mielenterveystalo.fi n.d.)

Psyykkisen terveyden suojatekijät rakentavat hyvää psyykkistä terveyttä. Suojatekijät voidaan myös jakaa sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin, kuten riskitekijöissä. Sisäisiä suojaavia tekijöitä ovat perinnölliset tekijät, riittävän hyvä itsetunto, tunne- ja vuorovaikutustaidot, kyky luoda ja ylläpitää ihmissuhteita, ongelmanratkaisu- ja ristiriitojen käsittelytaidot sekä psyykkistä terveyttä tukevat arjen valinnat. Ulkoisia tekijöitä ovat turvallinen kiintymyssuhdemalli, hyvät varhaiset ihmissuhteet, turvallinen kasvu- ja elinympäristö, sosioekonominen asema, koulu ja koulutusmahdollisuudet, sosiaaliset suhteet, kuulluksi tuleminen sekä vaikutusmahdollisuudet. Suojaavia tekijöitä lisäämällä ja vahvistamalla voidaan vähentää todennäköisyyttä psyykkiselle oireilulle, joka on psyykkisen terveyden edistämistä. Lapsen ja nuoren psyykkistä terveyttä voidaan edistää monilla erilaisilla tavoilla esimerkiksi, tukemalla hyvää itsetuntoa, noudattamalla terveellisiä elintapoja (uni, ruoka ja liikunta), lisäämällä taloudellista turvallisuutta tai vahvistamalla sosiaalisen, emotionaalisen ja psyykkisen terveyden tasapainoa. (Mieli 2022; THL 2023b.)

Psyykkisten ongelmien hoitamisessa on tärkeää tarjota vaikuttavaa ja oikea-aikaista hoitoa. Lääkkeettömiä lähestymistapoja ja laitostumista tulisi välttää nuorten psyykkisen terveyden hoidossa. (WHO 2021.) Suomen hallitus valmistelee lakiuudistusta, jolla turvattaisiin, että lapset ja alle 23-vuotiaat nuoret saisivat hoitoa ja apua psyykkisen terveyden ongelmiin varhaisessa vaiheessa sosiaali- ja terveyshuollon perustason palveluissa. Kuukauden kuluessa tulisi aloittaa psykososiaalinen hoito tai tuki, kun tarve on todettu. Hallituksen tavoite on, että uudistus tulisi 1.5.2025 voimaan. (STM 2024.)

Psyykkisen terveyden ongelmia hoidetaan ensisijaisesti perusterveydenhuollon piirissä, johon kuuluu sosiaali- ja terveyskeskukset, äitiys- ja lastenneuvolat sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Perusterveydenhuollossa on mahdollista saada neuvola- ja koulupsykologien, toimintaterapeuttien sekä puheterapeuttien asiantuntemusta. (Korhonen 2021; Mielenterveystalo.fi n.d.) Neuvolat ja koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ovat siis tärkeässä asemassa lasten ja nuorten psyykkisen terveyden ongelmien ehkäisyssä, havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa (STM 2024).

Useimmiten kouluikäisten ongelmien selvittely alkaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kautta (Korhonen 2021). Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu varhainen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen oppilaille, jotka tarvitsevat erityistä apua tai tutkimuksia. Lisäksi se sisältää pitkäaikaissairaiden lasten omahoidon tukemisen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa sekä tarvittaessa ohjaamisen jatkotutkimuksiin ja -hoitoon. (THL 2023c.) Koululääkäri ja kouluterveydenhoitaja voivat yhdessä opiskeluhuoltoryhmän kanssa aloittaa tarvittavat tutkimukset, johon voi kuulua koulupsykologin tai koulukuraattorin tapaamiset. Erikoissairaanhoidon on myös mahdollista päästä koululääkärin läheteellä. (Korhonen 2021.)

Lasten psyykkisiä ongelmia ja häiriöitä hoidetaan ensisijaisesti erilaisilla lapsiin ja perheisiin kohdistetuilla psykososiaalisilla hoitomuodoilla. (THL 2024b; Mielenterveystalo.fi n.d.) Psykososiaaliset hoitomuodot ovat lääkkeettömiä hoitoja, jotka kohdentuvat lapsen toimintaan tai arkiympäristöön. Hoitomuoto valitaan lapsen ja perheen tilanteen perusteella. Hoito toteutetaan lapsen ja

vanhempien kanssa ja lisäksi se voi sisältää yhteistyötä esimerkiksi opettajan, opiskeluhuollon tai muun sosiaalipalvelun kanssa. Hoitomuotoja ovat yksilöhoidot, perhehoidot, verkostotyö tai ryhmähoidot. Yksilöhoito käydään lapsen kanssa kahden kesken ja se voi olla esimerkiksi psykoterapiaa, toimintaterapiaa tai taideterapiaa. Perhehoitoja on erilaisia, jotka ovat perheelle suunnattu ja kohdennettu. Hoidot voivat olla perheterapiaa, vanhemmuustaito-ohjausta tai vuorovaikutushoitoa. Ryhmähoito toteutetaan ryhmässä, jossa yhdessä harjoitellaan samanlaisia haasteita kokevien ongelmien voittamista. Jos psykososiaaliset hoidot eivät pelkästään riitä, voidaan joissakin tilanteissa ottaa lääkehoito tukemaan hoitoa. Lääkehoidon tarpeen arvioi aina lääkäri yksilöllisesti. Avohoidon toimet eivät aina riitä, jolloin tarvitaan psykiatrista osastohoitoa. (Mielenterveystalo.fi n.d.)

Erikoissairaanhoidon tarviin lääkäriin lähete, jossa kuvataan lapsen oireet, toimintakyky, kehitys ja perheen tilanne. Hoidon porrastuksen mukaan erikoissairaanhoidossa keskitytään ensisijaisesti vaikeisiin häiriöihin, kuten vakavaan masennukseen, hallitsemattomaan aggressioon, neuropsykiatrisiin ongelmiin, laaja-alaisiin kehityshäiriöihin kuten autismikirjon häiriöihin, syömishäiriöihin, vakaviin vuorovaikutusongelmiin, pitkäkestoiseen psykosomaattiseen oireiluun sekä somaattisiin sairauksiin liittyviin psyykkisiin oireisiin ja kehityksellisiin kriiseihin. Alle 13-vuotiaat lapset saavat hoitoa lastenpsykiatrialta, kun taas vanhemmat nuoret kuuluvat nuorisopsykiatrin piiriin 17 ikävuoteen asti. Molemmissa paikoissa on moniammatilliset tiimit, joihin kuuluu erikoislääkäreiden lisäksi sairaanhoitajia, psykologeja, toimintaterapeutteja ja sosiaalityöntekijöitä. Erikoissairaanhoidon tarjoaa vaativaa diagnostiikkaa ja hoitoa, mukaan lukien osastohoitoa ja intensiivisiä avohoitopalveluja. (Korhonen 2021.)

2.4 Psyykkisen terveyden herkkät kehitysvaiheet

Psyykkisen terveyden kehittymisen herkkiä vaiheita ovat raskausaika ja ensimmäiset elinvuodet sekä nuoruusikä (THL 2024b). Lähdepuron (2024) väitöstutkimuksen tulokset tukevat hypoteesia, että sekä sikiöaikainen että

lapsuusiässä koettu ympäristö ovat yhteydessä lapsen psyykkiseen terveyteen ja kognitiiviseen kehitykseen. Tärkeänä uutena tietona tuli esille, että raskausajalla äidin positiivinen psyykkinen terveys pienentää lapsen riskiä kokea psyykkistä huonovointisuutta. Raskaudenaikaisen stressin on todettu aiheuttavan haitallisia vaikutuksia sikiöön, mikä saattaa näkyä myöhemmin lapsen tunne-elämän ongelmina. (Latva & Moilanen 2016; Lähdepuro 2024.)

Lapsen ensimmäisten elinvuosien aikana kehittyy kiintymyskäyttäytyminen, joka luo kiintymyssuhteen. Kiintymyssuhde vaikuttaa lapsen kasvuun ja kehitykseen ja sen kautta lapsi saa malleja omiin tulevaisuuden ihmissuhteisiinsa.

Turvallisella kasvuympäristöllä ja ihmissuhteilla luodaan hyvä pohja lapsen fyysiselle ja psyykkiselle kasvulle sekä kehitykselle. (Mieli 2022; THL 2023b; Tokola & Airo 2024.)

Ensimmäiset kiintymissuhteet luovat kiintymyssuhdemallin, joka kehittyy lapselle selviytymisen ja turvallisuuden takaamiseksi. Stressaavat tilanteet aktivoivat kiintymyssuhdemallin, joka on turvaa tuova tekijä.

Kiintymyssuhdemallin ollessa turvaton se voi aiheuttaa kuormitusta ja epäluottamusta. Kiintymyssuhdemallit ovat jaoteltu: turvallinen-, ristiriitaisesti turvaton-, välttelevä turvaton- ja kaoottinen kiintymyssuhdemalli. (Mieli 2022; THL 2023a; Tokola & Airo 2024.)

Kiintymissuhde voi vaarantua puutteellisen, kaoottisen, ristiriitaisen tai vinoutuneen vuorovaikutuksen ja ympäristön seurauksena. Pelko, negatiiviset tunnetilat tai krooninen stressi voivat vaikuttaa kiintymissuhteen häiriintymiseen ja luoda lapselle turvattoman tai kaoottisen kiintymyssuhdemallin.

Turvattomassa kiintymyssuhteessa lapsi ei voi oppia turvallisesti tunteiden käsittelyä eikä saa tukea tunteiden säätelyyn. (Mieli 2022; THL 2023a; Tokola & Airo 2024.)

Nuoruusiän alkaessa alkaa nopea fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen kasvukehitys. Nuoren kehitys voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka ovat varhais-, keski- ja myöhäisnuoruus. Kehitys alkaa fyysisesti puberteetista, jossa on nopeita fyysisiä muutoksia, jotka voivat näkyä mielialojen, käytöksen tai

ihmisuhteiden ailahteluna. Toisinaan nuorta voi hämmentää hyvin nopeat muutokset. Nuoren aivot kehittyvät etenkin tunteiden tunnistamisen, käyttäytymisen säätelyn ja vaativamman oman toiminnan suunnitelman ohjauksen aivoalueilla. Aivojen kehitys on voimakasta ja kehitys jatkuu aikuisikään asti. Täytyy muistaa, että kehitys on yksilöllistä ja tuen tarve suunnitellaan nuoren tarpeiden mukaisesti. (MLL 2023; THL 2024a.)

3 Koulunkäynnin tukeminen

Koulu ja koulunkäynti muodostavat lasten elämää ja lapsuutta muovaavan instituution (MLL 2018). Koulunkäynti, myönteisten tunteiden kokeminen ja ihmissuhteiden solmiminen ovat asioita, joita lapsen ja nuoren tulisi voida toteuttaa (Mielenterveystalo n.d). Tuen tarve koulunkäynnissä on isossa roolissa myös oppimisen tueksi. Tuen tarve voi olla vaihtelevaa esimerkiksi tilapäistä tai pidempiaikaista jaksoluontoisesti. (Opetushallitus n.d.a.) Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada tarvitsemansa tuki- ja ohjaus opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ohella (Perusopetuslaki 1998/628, 4:16). Mitä aikaisemmin tuen tarve huomataan, sitä paremmin vältetään vaikeuksien lisääntyminen ja kasaantuminen. Tärkeää on turvata tuen saumaton jatkuminen lapsen siirtyessä varhaiskasvatukseen, esiopetuksen ja koulunkäynnin eri vaiheissa. Yhteistyö on tärkeää kaikkien tahojen välillä. Tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea tulee antaa niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista. (Opetushallitus n.d.a.)

Koulunkäynti on nuorelle vaativaa työtä ja nuori tarvitsee siinä tukea kasvuympäristönsä aikuisilta. Poissaolot koulusta vaikuttavat nuoreen merkittävästi. Koulunkäynnin tukeminen on tärkeää, jottei nuori joutuisi syrjäytymisriskiin. Nuoren huoltajien on hyvä tehdä koulun ja itse nuoren kanssa yhteistyötä. (MLL 2018.)

Koulussa on tehty myös erilaisia uudistuksia oppimisympäristöön ja sisältöön. Koulujärjestelmä edellyttää itseohjautuvuutta jo alakouluikäisiltä. Kuitenkaan toisen asteen opiskelijatkaan eivät omaa riittävää itseohjautuvuutta opintojensa läpiviemiseen. Tämä kuormittaa kaikista eniten niitä opiskelijoita, kenellä on oppimisvaikeuksia tai neuropsykiatrisia erityispiirteitä. Erilaiset kouluympäristöt kuormittavat tahoillaan lapsia ja nuoria esimerkiksi rauhattomuuden vuoksi. Keskittymiskyky voi näissä ympäristöissä heikentyä, jolloin se vaikuttaa oppimiseen ja motivaatioon. Erityistarpeisten lasten inklusiota yleisopetuksen ryhmissä on kouluissa toteutettu liian vähin resurssein. Koululuokkien kasvava

ryhmäkoko vaikuttaa siihen, ettei ole mahdollista toteuttaa tarpeeksi yksilöllistä opetusta sitä tarvitseville. Koulupsykologeista ja lääkäreistä on myös valtava pula ympäri Suomea. Opettajat uupuvat tilanteeseen eikä heillä ole tarvittavia keinoja työn toteuttamiseen. (Kiviruusu & Aalto-Setälä 2023.)

Nuoren tarpeisiin kuuluu turvalliset aikuiset ympärilleen, jotka tunnistavat nuoren voimavarat ja vahvuudet. Sanktiot ja rankaisevat asenteet lisäävät arvottomuuden ja häpeän tunnetta, joita sijoitetut nuoret kokevat jo entuudestaan voimakkaina tuntemuksina. Nuoret tarvitsevat virheiden sattuessa luonnollisia seuraamuksia ja sitä kautta mahdollisuuden korjata erehdyksiä. Nuorille annetaan myös seuraamuksien kautta oppeja kehitykselliseen kasvuun. (Aronen 2016.)

3.1 Tukitasot ja -muodot

Koulunkäynnin tukemiseen on määritelty kolme eri tasoluokkaa, jotka ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki, näistä nuori voi saada kerrallaan vain yhden tason mukaista tukea. Jokaisella tukitasolla voi kuitenkin saada useampaa eri tukimuotoa. Tukimuotoja ovat muun muassa tukiopeus, avustajapalvelut, osa-aikainen erityisopetus ja erityiset apuvälineet. (Opetushallitus n.d.a.) Perusopetuslain 16, 16a & 17 pykälissä on laadittu kolme eri tukitasoa, joihin nuorella on oikeus.

Heti, kun huomataan oppilaalla olevan tuen tarvetta, voidaan aloittaa yleinen tuki. Yleisen tuen kautta voidaan antaa nuorelle yksittäisiä ohjaus- ja tukitoimia varhaisessa tuen tarpeessa, eikä sen antamiseen vaadita tutkimuksia tai päätöksiä. Mikäli tuen tarve koetaan suuremmaksi tai jatkuvammaksi voidaan aloittaa tehostettu tuki oppilaalle laaditun opetussuunnitelman mukaan. Tehostetun tuen tarve ja järjestäminen käsitellään aina moniammatillisen oppilashuollon ammattilaisten kanssa edellytyksenä suunnitelmallisuus ja yhteistyö. Tehostetun tuen ollessa riittämätön keino oppilaan koulussa suoriutumiseen tehdään erityistä tukea koskeva hallintopäätös. Päätös perustuu aina pedagogiseen arvioon ja sen avulla oppilaalle laaditaan henkilökohtainen

opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi päätöksen mukaisen opetuksen ja muiden tukikeinojen antaminen. Erityisen tuen piirissä nuori saa erityisopetusta ja muuta tarvitsemaansa tukea koulunkäyntiin, tärkeää on huomioida yksilöllinen ohjaus ja moniammatillinen yhteistyö. Oppilaan saamaa tukitasoa voidaan täydentää myös yksilökohtaisella opiskeluhuollolla, johon kuuluu kouluterveydenhuollon lisäksi psykologi- ja kuraattoripalvelut ja moniammatillinen asiantuntijaryhmä. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta ja on vapaaehtoinen. Sen kautta esimerkiksi erityisen tuen tarpeessa olevalle oppilaalle voidaan tehdä psykologinen tutkimus tai sosiaalinen selvitys. (Opetushallitus n.d.a; Opetushallitus n.d.b.)

3.2 Koulunkäynnin haasteet sijoitetuilla nuorilla

Lastenkodin sijoitetuilla nuorilla on todettu olevan erityisen paljon haasteita koulunkäynnin suhteen. Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan opettajat kuvailivat sijaishuollossa olevilla oppilailla olevan oppimisen haasteita ja emotionaalisia haasteita, jotka erottivat sijoitetut oppilaat muista. Opettajat kokivat sijoitettujen lasten olevan muita aggressiivisempia ja levottomampia ja motivoitumisen olevan heillä haasteellisempaa. Sijoitetuilla oppilailla oli myös havainnollisesti vaikeaa pitää rutiineista kiinni. (Zetlin ym. 2012.) Lastenkodissa asuvilla nuorilla on yleensä koulunkäynnissä haasteita jo ennen lastenkotiin sijoitusta, harvoin yksinään koulunkäynnin haasteet ovat syy sijoitukselle (Heino & Oranen 2012).

Sijoitettu nuori erotetaan perheenjäsenistään, se voi aiheuttaa emotionaalista ja sosiaalista stressiä, joka heikentää koulumenestystä. Jos taas nuori pääsee pois kaoottisesta tai väkivaltaisesta kodista, koulumenestys voi parantua. Sijoituksen seurauksena koulun vaihtamisella voi olla lisävaikutuksia koulumenestykseen. Lisävaikutukset voivat olla positiivisia tai negatiivisia. (Berger ym. 2015.)

Stressi vaikuttaa haitallisesti moneen lapsen kehityksen osa-alueisiin. Lyhytkestoiset stressitilanteet ovat yleensä nopeita ja tilapäisiä, kun taas pitkittyneen stressin vaikutukset eivät välttämättä ole korjaantuvia. Uhkaavassa ympäristössä varttuville nuorille voi aiheutua pitkittyntä stressiä, joka vaikuttaa aivorungon stressijärjestelmän kehitykseen, mikä ilmenee usein levottomuutena ja lyhytjänteisyytenä. Jotkut nuoret voivat reagoida kuitenkin päinvastaisella tavalla, pikemminkin lamaantua kuin käyttäytyisi yliaktiivisesti. Jatkuva ympäristöllinen stressi ja laiminlyönnit saattavat myös hidastaa nuoren kognitiivisten kykyjen kehittymistä etenkin tarkkaavuuden, kielellisten ja älyllisten toimintojen osalta. (Sandberg 2000.)

Hyvä vuorovaikutussuhde lapsen ja vanhemman välillä on tärkeää lapsen psyykkiselle kehitykselle. Varhainen vuorovaikutus muodostaa lapselle perusturvallisuuden. Puutteellinen vuorovaikutus voi vaikuttaa aivojen kehitykseen, jonka haitalliset vaikutukset voivat ulottua pitkälle kehitykseen. (MLL 2021.) Havainnoivan tutkimuksen perusteella on todettu, että negatiivisella aikuisen ja lapsen vuorovaikutussuhteella on lapsen käytösongelmaa ylläpitävä vaikutus. Vuorovaikutuksella on siis suuri merkitys käytösongelmien vähentäjänä tai lisääjänä. (Aronen 2016.)

3.3 Yksikkökoulut lastenkotien yhteydessä

Yksikkökoululla tarkoitetaan opetusyksikköä, joka on sijoitettu yksityisen lastenkodin yhteyteen, mutta on kuitenkin kunnan koulun opetusvastuun alaisena. Sen tavoitteena on tarjota pienryhmämuodossa erityistukea sitä tarvitseville lastenkodin nuorille. Kuitenkin opetusyksikön ollessa kunnan vastuulla, sinne voidaan lain nojalla sijoittaa mahdollisesti myös erityistukea tarvitsevia oppilaita muualtakin kuin kyseisestä lastenkodista. Esimerkiksi ongelma koulumatkoista voidaan minimoida lastenkodin pihapiirissä sijaitsevan yksikkökoulun avulla. (Raivio 2015.) Opetus tulisi järjestää oppilaan edun mukaisesti (Perusopetuslaki 1998/628, 1:3a). Mikäli lähikoulu ei ole kykenevä järjestämään oppilaan tuen tarvetta vastaavaa opetusta voidaan oppitunnit suorittaa yksikkökoulussa. Kuitenkin oppilaan on mahdollista suorittaa koulua

myös jakamalla osan oppitunneista yksikkökouluun ja osan lähikouluun. (Raivio 2015.)

Tuomelan (2021) tekemässä kvalitatiivisessa tutkimuksessa selvisi yksikkökoulujen tukevan nuoren koulunkäyntiä positiivisella tavalla, mutta haasteet on otettava myös huomioon. Haasteiksi on kuvailtu muun muassa sosiaalisten kontaktien vähyyttä, koska yksikkökoulussa on usein vain yksi opettaja ja koulunkäynnin ohjaaja ja samat nuoret kuin lastenkodissa muutenkin asuu. Tämän on todettu tuottavan psyykkistä kuormitusta etenkin, jos nuoret eivät tule hyvin toimeen keskenään. Tutkimuksia on tehty hyvin vähän, millainen merkitys on lastenkotien yhteydessä olevilla yksikkökouluilla suhteessa nuorten koulunkäyntiin. Tutkimusten puute johtuu siitä, ettei muualla maailmassa ole juurikaan vastaavanlaisia käytäntöjä koulutuksen suhteen.

Monesti on tilanne, ettei ole koettu muuta vaihtoehtoa, kun se, että lapsen koulu sijaitsee lastenkodin yhteydessä. Kaikki muut vaihtoehdot on jo kokeiltu. On koettu myös, että lapsen koulunkäyntiin ei pystytä vaikuttamaan niin paljoa, jos koulu sijaitsee muualla kuin lastenkodin yhteydessä. Tutkimuksessa haastateltiin lastenkodin ohjaajia, sosiaalityöntekijöitä, koulun opettajia ja muuta henkilökuntaa. Yhteistyö muiden tahojen kesken on puutteellista, mikä tuottaa myös yksinään haasteita. Resurssivajeet jokaisella taholla ovat olleet merkittävänä tekijänä. Vuorovaikutus lapsien kanssa kaikkien tahojen kannalta ei ole ollut intensiivistä ja negatiivisia kokemuksia on ilmaantunut. (Tuomela 2021.)

3.4 Koulunkäynnin tukeminen lastenkodissa

Lastenkoti on lastensuojelulaitos, jossa järjestetään lapsen sijaishuolto (Lastensuojelulaki 2007/417, 10:54). Lastenkoti on kodinomainen paikka sijoitetuille nuorille. Nuorille pyritään järjestämään säännöllinen päivärytmi, jonka avulla luodaan turvallisuuden tunnetta. Lastenkodissa järjestetään erilaisia palavereja, joissa käsitellään nuorten hyvinvointia ja kehitystä. Palaverihin osallistuu sen luonteen mukaan joko pelkästään työntekijät

osastopalaverimaisesti tai palavereja voidaan pitää myös eri tahojen kuten koulun tai nuoren vanhempien ja nuoren itsensä kanssa. Sijoitetun nuoren vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää nuoren kehityksen ja huollon jatkuvuuden kannalta. Nuoren saapuessa lastenkotiin hänelle osoitetaan omaohjaaja. Omaohjaaja auttaa nuorta kotiutumaan lastenkotiin, auttaa toimivan arjen rakentamisessa ja ottaa päävastuun nuoren huollosta. Omaohjaaja on henkilö, joka pitää yhteyttä muun muassa viranomaisiin, kouluun ja vanhempiin nuoren asioihin liittyen. (THL 2024c.)

Emotionaalisen tunnesiteen kiinnitys lastenkodin ohjaajien näkökulmista on toisinaan haastavaa luoda nuoriin. Nuorten univaje ja sitä mukaa pitkälti riittämätön uni vaikuttaa yleiseen jaksamiseen. Motivaatiota kouluun ei ole useimmiten riittävästi ja keskittyminen ei riitä koulussa käyntiin. Koulunkäynti koettiin myös suuressa roolissa osana kuntoutusta lasten hoito- ja kasvatus suunnitelmassa. Valtaosa niistä lapsista, kenellä koulunkäynti sujui, todettiin muutkin perusasiat olevan itsellään tasapainossa kuin verraten niihin nuoriin, kenellä koulunkäynnissä on haasteita ja se on puutteellista. (Tuomela 2021.)

Nuoren tarpeisiin kuuluu turvalliset aikuiset ympärilleen, jotka tunnistavat nuoren voimavarat ja vahvuudet. Sanktiot ja rankaisevat asenteet lisäävät arvottomuuden ja häpeän tunnetta, joita sijoitetut nuoret kokevat jo entuudestaan voimakkaina tuntemuksina. Nuoret tarvitsevat virheiden sattuessa luonnollisia seuraamuksia ja sitä kautta mahdollisuuden korjata erehdyksiä. Nuorille annetaan myös seuraamuksien kautta oppeja kehitykselliseen kasvuun. Nuoren oppimisvaikeudet tai haastava käytös tulisi erottaa nuoren persoonallisuudesta. Nuoren vahvuudet ovat tärkeää havainnoida käytöksen takana. Nuorten koulunkäynnin rakentaminen vahvuuksien varaan auttaa nuoren minä- kuvan kehittymisessä. (Ropo 2023.)

Ropo (2023) on tehnyt opinnäytetyön Helsingin kaupungin ylläpitämään lastenkotiin. Kyseinen lastenkoti on tarkoitettu huostaanotetuille sekä pitkäaikaisesti sijoitetuille nuorille. Ropon tekemässä haastattelussa lastenkodissa kävi ilmi, että nuoret toivat esiin kannustuksen sanktioiden sijaan.

Nuoret toivoisivat enemmän motivointia ja lohdutusta yrittää uudelleen, jos asiat eivät aina suju heti suunnitellusti. Tutkimusten mukaan yksi tärkeimmistä koulunkäynnin tukemisen tavoista on aito kiinnostus koulunkäyntiä kohtaan. Ropon tekemässä tutkimuksessa kävi myös ilmi, että yksikään nuori tai ohjaaja ei maininnut haastattelussa kiinnostusta yhdeksi tukemisen keinoksi.

Kiinnostusta voidaan osoittaa osallistumalla koulunkäyntiin ja opiskeluun konkreettisesti. Tätä voidaan toteuttaa ohjaajien toimesta kysymällä esimerkiksi nuorelta koulupäivän kuulumisia. Ohjaajina kiinnostusta nuoren koulunkäyntiin voidaan toteuttaa myös läksyissä auttamisena, aamuherätysten varmistamisena, avun tarjoamisena sekä perillä pysymisenä koulunkäynnin tilanteesta. (Ropo 2023.)

Ropon tekemän tutkimuksen tulosten mukaan koulunkäynnin tukeminen lähtee säännöllisestä päivärytmistä ja siihen liittyvien haasteiden ratkaisemisesta. Päivärytmi perustuu unen turvaamiseen sekä aamuheräämisiin. Monet nuorista mainitsivatkin aamuherätysten varmistamisen asiaksi, jossa tarvitsivat eniten apua. Nuoret eivät ole valmiudessa omatoimisiin aamuherätyksiin. Aamuherätysten lisäksi aamujen sujumista voitiin Helsingin kaupungin lastenkodin ohjaajien mukaan tukea esimerkiksi vaihtoehtoja rajaamalla tai valmiin aamupalan tekemisellä mukaan. Tutkimuksen tuloksissa kävi myös ilmi, että nuoret toivovat enemmän ohjaajilta apuja läksyjen teossa. Osa nuorista on kokenut, ettei välttämättä ole uskaltanut pyytää apua niiden tekemisessä ohjaajilta. Ohjaajien oma-aloitteinen avun tarjoaminen nuorille esimerkiksi läksyjen tekoon on näyttäytynyt hyväksi. Nuorten ja ohjaajien vastauksissa mainittiin useaan kertaan erilaisten haasteiden tunnistaminen ja pureutuminen koulunkäynnin ja arjen haasteiden juurisyihin. (Ropo 2023.)

Tutut rutiinit ja ennakoitava arki luovat turvaa nuorelle ja ennakoitavuuden myötä nuorella on mahdollisuus saada kokea onnistumisia. Nuoren itsetuntoa vahvistavat hyvät kokemukset ja sen myötä nuori oppii luottamaan omiin taitoihinsa. Onnistumisien avulla luodaan hyvä pohja nuoren oppimiselle. Nuoren harjoitellessa uusia asioita ja tilanteita, virheitäkin tehden, he löytävät

omia vahvuuksiaan ja taitojaan. Aikuisen tehtäväksi jää tukea nuorta yrittämään ja kannustaa nuorta rohkeuteen. Uusien taitojen oppiminen vaatii toistoja.

(Oksanen & Sollasvaara 2019.)

Nuoret kertoivat Ropon (2023) tekemässä haastattelussa hyötynensä siitä, että ohjaajat miettivät yhdessä nuoren kanssa erilaisia tukemisen keinoja ja ohjaajilta löytyi myös ratkaisukeskeisyyttä nuoren haasteisiin, kuten keskittymiseen, jaksamiseen ja erilaisiin koulussa mahdollisesti vastaan tuleviin tilanteisiin ja niistä selviytymiseen. Myös tunteiden käsittelyyn toivottiin tukea, sillä myllertävät tunteet saattavat haitata koulunkäyntiä. Ohjaajien läsnäoloa toivottiin enemmän saataville. Läsnäoloa voidaan antaa yksilöllisesti omaohjaaja-ajoilla.

4 Hyvä opas

Oppaat antavat informaatiota, luovat merkityksiä ja kutsuvat lukijaa osallistumaan yhtä aikaa. Oppaan ensisijainen tehtävä on vastata kysymyksiin. Oppaassa kyse ei ole vain tiedon siirrosta. Olennaista on se, mitä sanotaan, mutta vielä tärkeämpää se, miten sanotaan. Tekstin ja lukijan kohdatessa rakentuu tekstin merkitys. (Torkkola ym. 2002.)

Oppaan ulkonäkö, tekstin fontti, kuvat ja värit vaikuttavat oppaan käytettävyyteen erityisen paljon. Miellyttävä ulkonäkö saa lukijan kiinnostumaan oppaasta ja tämän jälkeen lukijan huomio keskittyy tekstin sisältöön. Oppaassa on keskityttävä esittämään sen sisältämät aiheet kohderyhmälle sopivalla tavalla ja käyttöympäristö huomioiden. Oppaan sisällön käytettävyyteen vaikuttaa hyvät ja luotettavat perustelut. Hyvä opas on myös johdonmukainen ja etenee asia kerrallaan. (Vilka & Airaksinen 2003.) Oppaassa puhutellaan lukijaa käskymuodossa, koska se selkeyttää oppaan antaman toiminnan toteuttamista. Oppaaseen saadaan selkeä rakenne tekemällä johdonmukainen sisällysluettelo. (Kielitoimiston ohjepankki n.d.a.)

Suurin vaikuttava tekijä ymmärryksen kannalta oppaassa on asioiden esittämisjärjestys. Oppaassa on oltava selkeä punainen lanka, jotta lukija pystyy sitä seuraamaan. Pohtiessa asioiden esille tuonti järjestystä on hyvä ottaa huomioon, mitä oppaalla halutaan saada aikaan. (Hyvärinen 2005.)

5 Projektin tehtävä ja tavoite

Opinnäytetyön tehtävänä oli tehdä opas psyykkisesti huonovointisen lapsen koulunkäynnin tukemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoisuutta psyykkisestä huonovointisuudesta ja luoda apukeinoja psyykkisesti huonovointisen lapsen koulunkäynnin tukemiseen.

6 Projektin empiirinen toteuttaminen

WHO:n artikkelin (2021) mukaan maailmanlaajuisesti jopa joka seitsemäs nuori kokee psyykkistä huonovointisuutta, joka vaikuttaa negatiivisella tavalla koulunkäyntiin. THL:n kouluterveyskyselyssä (2023) otettiin selvää muun muassa yläasteikäisten nuorten hyvinvoinnista ja tuloksena selvisi, että terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokeneiden nuorten osuus ei juurikaan ole muuttunut vuoden 2021 tehtyyn kyselyyn verraten. Yläasteikäiset tytöt kokevat hyvinvointinsa huonommaksi, kuin saman ikäiset pojat. Osuus terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokevista nuorista on suuri, tytöistä lähes 36 % ja pojista 17 %. (THL 2023d.) Nuoret tulisi saavuttaa monipuolisesti eri tahojen kuten koulun, terveydenhuollon, sosiaalisen median ja yhteiskunnan kautta. Hyvät elintavat ja elinympäristöt auttavat tukemaan nuorten psyykkistä hyvinvointia. Näitä kulmakiviä edistämällä pyritään vahvistamaan muun muassa nuorten kykyä säännellä tunteitaan ja kykyä kohdata vastoinkäymisiä. (WHO 2021.) Psyykkisesti huonovointisen lapsen koulunkäynnin tukeminen aiheena on tärkeää, koska siten voidaan ehkäistä ongelmien kasaantuminen (Opetushallitus n.d.a.).

Toiminnallisella opinnäytetyöllä tarkoitetaan konkreettisesti olemassa olevaa tehtävää, johon etsitään ratkaisua opinnäytetyön avulla. Toiminnallinen opinnäytetyö tehdään työelämälähtöisesti ja tuloksena syntyy tuotos, joka voi olla esimerkiksi konkreettinen opas tai ohjeistus. Toiminnallisella opinnäytetyöllä on usein ulkopuolinen toimeksiantaja. (Turun ammattikorkeakoulu n.d.) Tuotos tähtää työn kehittämiseen ja se edellyttää eri vaiheissa mukana olevien toimijoiden vuorovaikutusta dialogisesti tai trialogisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa palautteen antoa ja vastaanottoa, keskustelua, arviointia, toiminnan uudelleen suuntaamista sekä vertaistukea. (Salonen 2013.) Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä projektin muodossa ja sen pohjalta syntyi opas psyykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäynnin tukemiseen. Tässä opinnäytetyössä toimeksiantajana toimii Familiar lastenkodin erityisyksikkö Tuulensuoja.

6.1 Projektin suunnittelu

Ohjaavan opettajan johdolla opinnäytetyötä aloitettaessa perehdytään opinnäytetyöprosessiin, ohjeisiin sekä arviointiin (Turun ammattikorkeakoulu n.d.). Projektin aloitusvaiheessa arvioidaan projektin tarve ja asetetaan tavoitteet. Seuraavaksi laaditaan alustava aikataulu ja arvioidaan projektin toteutumiseen vaadittavat työtunnit. Tämän jälkeen hankitaan toimeksiantaja projektille. Toinen vaihe on suunnitteluvaihe, jossa rakennetaan tarkka ja kattava projektisuunnitelma. Projektisuunnitelmassa määritellään aikataulu, tavoitteet, laajuus ja suoritteet. (Mäntyneva 2016.)

Projekti aloitettiin tammikuussa 2024, silloin valittiin toimeksiantaja ja opinnäytetyön aihe toimeksiantajan kanssa yhteistuumin sekä asetettiin projektille tavoite. Päätettiin, että opinnäytetyö toteutetaan toiminnallisena opinnäytetyönä projektin muodossa ja tuotoksena syntyy opas.

Suunnitteluvaiheen alussa tammikuussa 2024 mietittiin mistä teemoista halutaan etsiä tietoa ja miten tieto hankitaan. Pääteemoiksi muodostui psyykkisen voiminnan vaikuttamistekijät, nuoren psyykinen kehitys ja kasvu, psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen ja koulunkäynnin tukeminen.

Suunnitteluvaiheessa luotiin projektisuunnitelma, aloitettiin tuotoksen alustava suunnittelu ja tehtiin alustava aikataulu, joka esitellään liitteessä 1. Liitteessä 1 käy ilmi myös toteutunut aikataulu. Projektisuunnitelmassa tehtiin teoreettinen tausta opinnäytetyölle, selvennettiin projektin tehtävä ja tavoite sekä kerrottiin empiirisestä toteuttamisesta ja tutkimusetiikasta. Aihe rajattiin koskemaan 13–17-vuotiaita nuoria, koska toimeksiantajan yksikössä on tämän ikäisiä sijoitettuja nuoria.

Opas aloitetaan valitsemalla aiheet, mitä se sisältää. Näistä rakennetaan sisällysluettelo, joka tulee oppaan alkuun. Tämä helpottaa ja selkeyttää oppaan käyttäjää löytämään yksittäisistä aiheista tietoa. (Kielitoimiston ohjepankki n.d.b.) Tuotoksen alustavassa suunnitelmassa pohdittiin mitä opas sisältää ja tehtiin alustava sisällysluettelo. Oppaan sisällön osalta päädyttiin siihen, että se

sisältää teoretietoa nuoren psyykkisestä huonovointisuudesta, miten se ilmenee ja mistä se voi johtua. Lisäksi koettiin tärkeäksi tuoda esille oppaassa myös, että miten voi saada apua koulunkäynnin tukemiseen ja millaista yhteistyötä lastenkoti voi tehdä koulun ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Alustava sisällysluettelo sisälsi otsikot: Mitä on psyykinen huonovointisuus, miten psyykinen huonovointisuus ilmenee, mistä psyykinen huonovointisuus johtuu, apua koulunkäynnin tukemiseen sekä yhteistyö koulun ja muiden tahojen kanssa. Yhteistyön on todettu kaikkien tahojen kesken olevan puutteellista, mikä tuottaa haasteita. Resurssivajeet jokaisella taholla ovat olleet merkittävänä tekijänä. Vuorovaikutus nuorten kanssa kaikkien tahojen kannalta ei ole ollut intensiivistä ja negatiivisia kokemuksia on ilmaantunut. (Tuomela 2021.) Yhteistyön puutteellisuuden, resurssivajeiden sekä huonon vuorovaikutuksen kannalta yhteistyö kaikkien tahojen kesken on tärkeä huomio tuoda esiin.

Suunnitelmavaiheessa päätettiin tehdä sähköinen opas, mutta ei vielä päätetty mille alustalle opas tehdään. Digitalisaatio on erilaisten digitaalisten teknologioiden hyödyntämistä ihmisten työssä ja arjessa, joihin sisällytetään sähköisten alustojen, sovellusten ja internetistä löytyvien aineistojen käyttö (Pyörälä 2021). Oppaan teossa huomioidaan sen toimivuus. On tärkeä myös muistaa oppaan ulkonäkö ja rakenne, jotta oppaan käyttö on helppoa ja mieltuisaa. Kuvat ja tekstin fontti vaikuttavat oppaan houkuttelevuuteen sekä selkeyteen. (Vilkka & Airaksinen 2003.) Oppaan suunnittelussa kuitenkin oli selvää, että oppaasta tehdään helppolukuinen muun muassa tekstin koon ja muodon avulla. Lämpimät värit luovat lukijalle positiivisen, iloisen ja energisen tunteen (Platt College n.d.). Oppaan värimaailmaksi suunniteltiin lämpimiä värejä kuten oranssia ja vaalean keltaista.

Lähdekritiikki on tärkeä huomioida tiedonhakuja tehdessä, koska lähteiden laatu vaikuttaa opinnäytetyön luotettavuuteen ja voidaanko opinnäytetyötä hyödyntää sillä tavalla kuin se on tarkoitettu. Lähdekritiikissä tulee huomioida käytetyn tekstin julkaisuajankohta ja onko tieto vielä ajantasaista sekä kuka tekstin on kirjoittanut. (Vilkka 2021.) Opinnäytetyön tietoperustaan ja tiedonhakuun

käytettiin muun muassa Turun ammattikorkeakoulun kirjastosta lainattuja kirjoja. Tietoa on myös etsitty erilaisia tietokantoja hyödyntäen, kuten Pubmedia, Cinahl Completea ja Medicia. Hakusanoina on käytetty muun muassa psychic AND "Child welfare" AND studying, nuori AND "psykkinen hyvinvointi", lapset AND psykkinen OR hyvinvointi. Tiedonhaussa käytimme apuna Turun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun tiedonhankinnan ohjausta. Liitteessä 2. kuvataan tiedonhakua ja valittuja artikkeleita. Tietoa on haettu myös luotettavien nettisivuja kautta, kuten MLL, Opetushallitus, Mielenterveystalo ja Käypä hoito -suositukset. Manuaalisella haulilla löydettiin myös ylemmän AMK:n opinnäytetöitä, Pro graduja sekä oppikirjoja.

Projektsuunnitelma saatiin valmiiksi huhtikuun 2024 alussa.

Suunnitelmavaiheen aikana saatiin ja pyydettiin säännöllisin ajoin palautetta ohjaavalta opettajalta. Valmis projektsuunnitelma lähetettiin toimeksiantajalle ja pyydettiin palautetta. Kun ohjaava opettaja ja toimeksiantaja olivat hyväksyneet projektsuunnitelman, aloitettiin opinnäytetyösopimusprosessi.

Opinnäytetyösopimus täytettiin ja allekirjoitettiin opinnäytetyön tekijöiden, ohjaavan opettajan sekä toimeksiantajan puolesta.

6.2 Projektin toteutus ja tuotos

Projektsuunnitelman jälkeen toteutetaan projekti, jonka aikana edetään projektsuunnitelman mukaisesti. Aiemmin tehty projektsuunnitelma siirretään toteutukseen ja vastualueet ja tavoitteet selvennetään projektin jäsenille selkeällä viestinnällä. Samaan aikaan toteutuksen kanssa seurataan projektin etenemistä ja sitä, onko aikataulutukselle tai muille muutoksille tarvetta.

Suunnitelman muutokset tehdään kuitenkin suunnitellusti, ettei projekti laajene liikaa. Tässä on myös tärkeää dokumentoida kaikki projektin tiedot vertailun seurannan ja muutosten tueksi. Viimeisenä vaiheena on projektin lopetus, jossa tehdään loppuraportti. Loppuraportissa esitellään onnistumiset ja epäonnistumiset kaikissa projektin vaiheissa ja esitellään opittua kokemusta. (Mäntyneva 2016.)

Projektisuunnitelman valmistuttua oli tarkoitus alkaa työstää varsinaista opinnäytetyötä, jossa edettäisiin projektisuunnitelman mukaisesti.

Toteutusvaiheen aloitus venyi suunnitellusta toukokuusta 2024 elokuulle 2024. Vastuualueet ja tavoitteet sovittiin ryhmän kesken ja jokainen ryhmän jäsen teki oman osansa. Toteutusvaiheessa alettiin laajentaa opinnäytetyön teoreettista taustaa, tiedonhakua sekä kirjoittamaan empiiristä toteuttamista. Toteutusvaihe eteni ryhmäohjauksen mukaisesti ja opinnäytetyötä tehtiin ryhmässä sovitun aikataulun mukaisesti. Oppaan suunnittelu siirrettiin myös toteutukseen ja opas päätettiin luoda Canva-palvelua apuna käyttäen. Canvan käyttö oli helppo päätös, koska palvelu oli ilmainen ja sieltä löytyi monia erilaisia mallipohjia. Nettisivulta valittiin aiheeseen sopiva ulkoasu oppaalle, jota muokattiin vielä itse käytännöllisemmäksi. Mallipohja oli värimaailmaltaan ja kuvitukseltaan sopiva työn aiheeseen. Oppaan tekoon valitussa mallipohjassa oli paljon irrallisia elementtejä somistamassa sivuja. Elementtejä karsittiin, jotta sivuista tulisi yksinkertaisempia ja lukijan keskittyminen pysyisi aiheessa. Värimaailma pysyi samana, kuin suunnitelmavaiheessa oli suunniteltukin. Oppaassa pääväreinä ovat vaalean keltainen ja oranssi ja muutkin oppaassa käytetyt värit kuten tumman vihreä ja ruskean sävyt sopivat oppaan tyyliin luoden rauhallisen tunnelman.

Oppaan tekeminen alkoi sisällysluettelon kokoamisella ja otsikoiden lisäämisellä sivuille. Tämän jälkeen alettiin kokoamaan teoriatietoa kustakin aiheesta oman otsikkonsa alle. Oppaassa käytettiin pelkästään Canvasta löytyviä kuvia. Opas viimeisteltiin varmistamalla fontin koon ja tyylin olevan samanlainen kaikilla sivuilla sekä selkeyttämällä sisällysluettelon luettavuutta lisäämällä joka toinen otsikko eri värillä. Lisäksi teoriasivuilla oleva tieto eroteltiin toisistaan rivivälein selkeyttämään lukijan lukukokemusta. Oppaasta tuli 21 sivua pitkä sisältäen lähdeluettelon. Kuvassa 1 esitellään oppaan alustava sisällysluettelo ja kuvassa 2 nähdään, miten sisällysluettelo muuttui palautteen pohjalta.

Kuva 1. Oppaan alustava sisällysluettelo.

Kuva 2. Oppaan lopullinen sisällysluettelo.

Ennen tuotoksen valmistumista se lähetettiin luettavaksi toimeksiantajalle ja pyydettiin palautetta työstä. Oppaan lähettämisen yhteydessä annettiin ehdotuksia työn muokkaamisesta ja työhön lisättävästä aiheesta.

Toimeksiantaja antoi hyvää palautetta ja oli samaa mieltä työhön lisättävästä aiheesta. Kuvassa 2 näkyy muokattu sisällysluettelo lisätyn aiheen jälkeen. Lopuksi kirjoitettiin loppuraportti, jossa käytiin läpi onnistumisia ja pohdittiin opinnäytetyön tekemisen haasteita. Jokaisessa projektin vaiheessa pyydettiin palautetta ohjaavalta opettajalta ja muokattiin työtä palautteen pohjalta.

Opas julkaistiin sähköisesti Familiarin kasvatus- ja hoito henkilökunnan käyttämälle Faminet-sivulle. Faminet-verkkosivulle pääsy on rajattu vain Familiarin henkilökunnan saataville. Sähköinen opas on saatavissa vain Familiarin verkkoyhteyden kautta kirjautuessa omille henkilökohtaisille työpaikkatunnuksille.

7 Eettisyys ja luotettavuus

Etiikka sisältää erilaisia arvoja ja periaatteita, jotka liittyvät niin oikeaan kuin väärään sekä hyvään ja pahaan. Etiikka auttaa ihmisiä arvioimaan, toimimaan ja valitsemaan moraalien kannalta asioita ja miettiä sen vaikutuksia suhteessa itseensä ja muihin. Etiikan tehtävä ei ole antaa suoraan valmiita vastauksia, sen sijaan se avaa tilaisuuden erilaisille ajatuksille ja pohtimiselle. (Etene 2001.) Tutkimusetiikalla tarkoitetaan, että esimerkiksi tieteellisten tutkimusten tulee olla uskottavia. Yhteiskunnan tuntema luottamus tieteellisiä tutkimuksia kohtaan edellyttää eettisten näkökulmien huomioonottamista ja tieteen hyvien käytäntöjen noudattamista. Vastuu ensisijaisesti hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta on jokaisella tutkijalla ja tutkimusryhmällä, mutta myös laajalti tutkimusyksikön johtajalla sekä tutkimusta harjoittavien organisaatioiden johdolla. (Suomen akatemia n.d.) Eettisyyttä arvioidessa olennaista on pohtia, mihin pyritään valinnoilla ja millaisia valintoja tehdään ennen aineiston kokoamista (Vilkka 2021). Tiedonhankinnassa käytettiin erilaisia tietokantoja, Turun ammattikorkeakoulun kirjastoa ja luotettavia nettisivustoja. Tässä opinnäytetyössä on käytetty tutkittuun tietoon perustuvia uskottavia tutkimuksia lähteinä. Työssä tutkimusetiikka näkyy esimerkiksi luotettavien lähteiden käyttämisenä ja tieteellisiä tutkimuksia hyödyntäen. Tietoa löytyi paljon myös ei-luotettavista lähteistä, jotka rajattiin pois tiedonhaun yhteydessä.

Tutkimuseettisen neuvottelukunta TENKin ja suomalaisen tiedeyhteisön yhdessä laatiman ohjeen mukaan muiden tutkijoiden työt ja julkaisut tulee ottaa huomioon viittaamalla niihin asiaankuuluvalla tavalla. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkimuksessa tulee käyttää eettisesti luotettavia tiedonhankinta- ja arviointimenetelmiä. Eettisyys tarkoittaa, että tutkimus on korkealaatuista, luotettavaa, avointa ja rehellistä. (TENK 2023.) Opinnäytetyössä käytettiin alkuperäisiä julkaisuja, joihin viitattiin asianmukaisesti. Viittaustekniikoissa noudatettiin Turun ammattikorkeakoulun ohjeita ja lähdeviitteet sekä lähdeluettelo on laadittu niiden mukaisesti.

Tutkimusprosessissa on tärkeää noudattaa sovittuja sääntöjä, jotka koskevat rahoittajia, kollegoita, toimeksiantajia, tutkimuskohteita ja yleisöä (Vilkka 2021). Eettiset ohjeet suosittelevat, että tutustutaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeisiin ja varmistetaan, että ohjaavan opettajan kanssa on keskusteltu ja sovittu tärkeistä asioista, kuten resurssien kartoittamisesta, eettisen ennakoarvioinnin tarpeesta sekä lupa- ja sopimusasioiden hoitamisesta (Arene 2020). Tutkimuslupia opinnäytetyöhön ei tarvittu. Se selvitettiin heti opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa. Toimeksiantaja antoi kuitenkin yhteystiedot tutkimuslupia käsittelevälle taholle Familiarissa, mikäli tutkimuslupia tultaisiin tarvitsemaan.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene on tehnyt ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä eettiset suositukset, jonka mukaan muun muassa opinnäytetyötä tekevän on perehdyttävä opinnäytetyön aiheeseen ja solmittava tarvittavat sopimukset opinnäytetyön osapuolien kanssa. Opinnäytetyön tekijän on sovittava kaikkien osapuolien kanssa yhteisymmärryksessä opinnäytetyön aineiston säilyttämisestä sekä omistus- ja käyttöoikeuksista. (Arene 2020.) Opinnäytetyötä tehdessä on perehdytty syvällisesti kyseiseen aiheeseen sekä allekirjoitettu opinnäytetyösopimus kaikkien osapuolien kesken. Opinnäytetyö tallennettiin Theseus-palveluun, josta kuka vaan pystyy sen lukemaan ja siitä hyötymään. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt opas tallennetaan toimeksiantajan omistamaan Faminet-palveluun, josta toimeksiantajan työntekijät ovat ainoastaan oikeutettuja kyseisen materiaalin käyttöön.

Luotettavuus viittaa hyvän tieteellisen käytännön keskeisten periaatteiden noudattamiseen. Se kattaa tutkimuksen kaikki vaiheet, menetelmät, prosessit ja tulokset. Luotettavuuden avulla taataan tieteellisen toiminnan laatu kaikilla osa-alueilla. (Vilkka 2021; TENK 2023.) Opinnäytetyön kokonaisluotettavuutta voidaan arvioida validiteetin ja reliabiliteetin kannalta. Validiteetti tarkoittaa työn pätevyyttä eli oikeellisuutta ja reliabiliteetti työn luotettavuutta. Opinnäytetyön tyyppin mukaan luotettavuudella tarkoitetaan eri asioita. (Vilkka 2021.) Opinnäytetyön aiheeseen syvennyttiin keskustelemalla toimeksiantajan kanssa

ja etsimällä tietoa luotettavista lähteistä, kuten asianmukaisista tietokannoista, artikkeleista ja kansainvälisistä tutkimuksista. Käytetty tieto oli ajankohtaista, sillä suurin osa aineistosta oli alle kymmenen vuotta vanhaa. Aineiston valinnassa noudatettiin kriittistä lähestymistapaa, ja löydettyyn aineistoon perehdyttiin huolellisesti. Kansainvälisten tutkimusten soveltuvuutta suomalaisen sosiaalihuollon käytäntöihin ja lainsäädäntöön arvioitiin tarkasti. Opinnäytetyön luotettavuutta lisäsi se, että tekijöitä oli kolme. Tämä vähensi subjektiivisuuden määrää, sillä jokaisessa vaiheessa kolme silmäparia arvioi saman asian. Eriävät näkemykset tuotiin esille ja niistä keskusteltiin. Aineiston haussa kaikki arvioivat lupaavat artikkelit, ja mukaan otettiin ne, jotka sopivat kaikkien mielestä sisäänottokriteereihin. Luotettavuutta heikensi tutkitun tiedon vähyyks. Luotettavuutta heikensivät myös englanninkieliset lähteet, joiden kääntämisessä saattoi ilmetä virheitä tai väärinkäsityksiä. Lisäksi kaikki ulkomailla tehdyt tutkimukset eivät välttämättä ole suoraan sovellettavissa suomalaiseen sosiaalihuoltoon. Tämän seikan pohtimiseen käytettiin aikaa.

Kaikille opinnäytetöille yhteistä on se, että opinnäytetyöprosessi on kokonaisuudessaan luotettava. Kaikilla opinnäytetyötyypeillä on yhteisiä piirteitä luotettavuudessa. Yhteistä on se, että opinnäytetyö ei anna sattumanvaraisia kehittämissuhteita tai tuloksia. Johdonmukainen työskentely ja järjestelmällisyys korostuvat luotettavassa opinnäytetyössä koko prosessin ajan. Luotettava tutkimus ei sisällä sisäisiä ristiriitoja. (Vilkkä 2021.) Opinnäytetyön luotettavuutta parannettiin laatimalla huolellinen suunnitelma sekä käyttämällä aikaa keskusteluun toimeksiantajan kanssa ja palautteen perusteella tehtäviin muutoksiin.

Opinnäytetyöprosessin aikana arviointi pitää sisällään reflektiivistä otetta, eli arvioidaan koko ajan valintojen joukkoa, valintojen tarkoituksenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta suhteessa tavoitteeseen ja kohteeseen. (Vilkkä 2021.) Opinnäytetyöprosessin aikana jokainen ryhmän jäsen arvioi omaa ja muiden työntekoa sekä aiheiden tarkoituksenmukaisuutta. Teoriatieto pidettiin johdonmukaisena ja osa aiheita rajattiin työn ulkopuolelle työn tavoitteen puitteissa.

8 Pohdinta

Psyykkiset ongelmat ovat lisääntyneet maailmanlaajuisesti ja jopa yksi seitsemästä 10–19-vuotiaasta nuoresta kärsii psyykkisistä ongelmista (WHO 2021). Eri tutkimusten mukaan Suomessa noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain psyykkisestä ongelmasta, ja ne ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia. (Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret): Käypä hoitosuositus 2018; THL 2024a.) WHO:n artikkelin (2021) mukaan maailmanlaajuisesti jopa joka seitsemäs nuori kokee psyykkistä huonovointisuutta, joka vaikuttaa negatiivisella tavalla koulunkäyntiin. THL:n kouluterveyskyselyssä (2023) otettiin selvää muun muassa yläasteikäisten nuorten hyvinvoinnista ja tuloksena selvisi, että terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokeneiden nuorten osuus ei juurikaan ole muuttunut vuoden 2021 tehtyyn kyselyyn verraten. Opinnäytetyö tukee ajatusta siitä, että psyykkisesti huonovointisten lasten määrä lisääntyy koulumaailmassa sekä lastensuojelussa jatkuvasti. Lasten tarvitsema tuki ei aina tavoita heitä riittävän ajoissa. (THL 2024b.) Ohjaajien tuki ja ohjaus ovat erittäin tärkeää lasten koulunkäynnin sujuvuuden kannalta. Aikuisten kiinnostus ja kohtaaminen arjessa lasten koulunkäyntiä kohtaan on merkittävässä osassa koulutyön sujumiseen. (Ropo 2023.)

Opinnäytetyön tehtävänä oli tehdä opas psyykkisesti huonovointisen lapsen koulunkäynnin tukemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoisuutta psyykkisestä huonovointisuudesta ja luoda apukeinoja psyykkisesti huonovointisen lapsen koulunkäynnin tukemiseen. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheen alussa aihe ei ollut alusta asti selvä, vaan työn aihetta pohdittiin monien eri aiheiden välillä. Yhdessä tultiin siihen tulokseen, että toimeksiantajaksi kysyttiin Familiarin lastensuojelun erityisyksikköä Tuulensuojaa. Esihenkilö oli heti innostunut olemaan toimeksiantaja opinnäytetyölle ja antoi aihe-ehdotuksen, jota Familiar tarvitsisi ohjaajien työkaluksi arkeen.

Tuulensuoja on 14- paikkainen erityisyksikkö Salon Halikossa, jonka hoito- ja kasvatusta on suunnattu pääsääntöisesti 13–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Oli selvää, että opas tehdään tälle ikähaarukalle, koska toimeksiantajan yksikössä on tämän ikäisiä sijoitettuja nuoria. Sen pohjalta oppaan nimeksi tuli Psyykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäynnin tukeminen.

Valmis opas vastasi suunniteltua merkitystä ja sisältöä. Opas sisälsi kattavasti tietoa perustuen teoriapohjaan. Oppaan sisältö oli rakenteeltaan selkeä ja looginen. Opas koottiin tarkoin pohtien, miten ja missä järjestyksessä aiheet esitellään. Sisällysluettelosta lukija löytää helposti haluamansa. Oppaan sivuilla esitettävät asiat ovat pääasioita tehdystä opinnäytetyöstä, jotka on koottu tiivistelmänä työhön pohjautuen. Opas ei niinkään tarjonnut aivan uusia apukeinoja, vaan auttoi työntekijöitä pohtimaan mitkä asiat vaikuttavat nuoren koulunkäyntiin ja psyykkiseen huonovointisuuteen. Opas herätteli lukijan ajatusta arjen valintojen tärkeydestä sekä siitä, että psyykinen huonovointisuus vaikuttaa koulunkäyntiin ja toisinpäin.

Pohdittiin sähköisen oppaan ja fyysisen oppaan välillä kummassa muodossa opas haluttiin toteuttaa. Tulitiin tulokseen, että sähköinen opas on käytännöllisempi. Digitalisaatio on erilaisten digitaalisten teknologioiden hyödyntämistä ihmisten työssä ja arjessa, joihin sisällytetään sähköisten alustojen, sovellusten ja internetistä löytyvien aineistojen käyttö (Pyörälä 2021). Oli selvää, että opas tulee Familiarin Tuulensuojan kasvatusta- ja hoitohenkilökunnan apuvälineeksi arkeen. Oppaasta tulee hyötymään niin Familiarin henkilökunta kuin sinne sijoitetut nuoretkin.

Aiheista oli ajoittain todella vaikeaa etsiä tietoa riippuen eri aihealueista. Useita hakusanoja käytettiin ja hakusanojen järjestystä ja määrää vaihdettiin eri tietokannoissa. Aiheesta ei ollut osittain myöskään paljon luotettavaa tutkittua tietoa ennalta saatavilla. Eniten haasteita toi tiedon hakeminen sijoitettujen nuorten koulunkäynnin tukemisesta. Psyykkisestä huonovointisuudesta löydettiin tietoa enemmän ja luotettavaa tietoa oli kattavasti. Pohdittiin tarkasti, mitä lähteitä käytetään. Eri lähteisiin perehdyttiin ja mietittiin tarkasti niiden

luotettavuutta. Apuna käytettiin myös Turun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietoviestintä palvelun tiedonhankinnan ohjausta.

Opinnäytetyötä tehdessä saatiin valtavasti tietoa psyykkisestä huonovointisuudesta ja erilaisista menetelmistä sekä keinoista, joilla saadaan psyykkisesti huonovointisen nuoren koulunkäyntiä tuettua mahdollisimman hyvin. Koettiin, että oppimaa tietoa pystyy hyödyntämään myös työelämässä. Opinnäytetyön tekemisessä oli kehittämiseen suuntautuva tutkiva työote ja lähdeaineistoon suhtauduttiin kriittisesti.

Opinnäytetyö oli kaikille ensimmäinen, joten prosessina se oli hyvin opettavainen kokemus. Ennen opinnäytetyön tekemistä tutustuttiin opinnäytetyön eri vaiheisiin, mikä antoi valmiudet tehdä hyvä opinnäytetyö. Yhdessä tekeminen sekä reflektointi itsenäisesti ja yhteisesti olivat tärkeimmässä roolissa koko oppimisprosessia. Palautetta saatiin säännöllisin väliajoin ohjaavalta opettajalta, joka auttoi opinnäytetyön kokonaisuuden muodostamisessa. Opinnäytetyöstä onnistuttiin kokoamaan kattava ja monipuolinen kokonaisuus sisältäen teoriaosuuden ja oppaan.

Yhteistyön on todettu kaikkien tahojen kesken olevan puutteellista nuoren koulunkäynnin tukemisessa, mikä tuottaa haasteita. Resurssivajeet jokaisella taholla ovat olleet merkittävänä tekijänä. Vuorovaikutus nuorten kanssa kaikkien tahojen kannalta ei ole ollut intensiivistä ja negatiivisia kokemuksia on ilmaantunut. (Tuomela 2021.) Lastenkodeissa järjestetään palavereja muun muassa eri tahojen kuten koulun, nuoren vanhempien tai nuoren itsensä kanssa, joissa käsitellään nuorten hyvinvointia ja kehitystä (THL 2024c). Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vuorovaikutuksen tärkeys korostuu entisestään. Hyvä vuorovaikutus ja suunnitelmallinen toiminta edesauttaa nuoren tukemista psyykkisellä osa-alueella kuin myös koulunkäynnissä. Palavereja nuoren hyvinvoinnista ja kehityksestä tulee pitää usein eri tahojen kesken ja niissä pureutua juurisyyhin ongelmien taustalla sekä tukea positiivista kehitystä. Omaohjaajan ja nuoren välinen työskentely nousi tärkeäksi pääkohdaksi nuoren koulunkäynnin tukemisen työkaluksi, omaohjaajan tuki nuorelle tulisi olla ohjaajalähtöistä ja kannustavaa. Psyykkisesti huonovointisen

nuoren koulunkäynnin tukemista tulisi tutkia enemmän ja aiheesta tulisi tehdä enemmän tieteellisiä tutkimuksia.

Lähteet

Arene 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset.

Viitattu 18.10.2024. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382

Aronen, E. 2016. Lasten häiriökäyttäytyminen. Lääketieteellinen Aikakausikirja Duodecim. Vol. 132, No 10, 961-966.

Berger, L., Cancian, M., Han, E., Noyes, J. & Rios-Salas, V. 2015. Children's Academic Achievement and Foster Care. Pediatrics. Vol 135, No 1, 109-116.

ETENE 2001. Terveysthuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. Viitattu 22.10.2024.

<https://etene.fi/documents/66861912/66865199/ETENE-julkaisuja+1+Terveysthuollon+yhteinen+arvopohja,+yhteiset+tavoitteet+ja+periaatteet.pdf/4de20e99-c65a-4002-9e98-79a4941b4468/ETENE-julkaisuja+1+Terveysthuollon+yhteinen+arvopohja,+yhteiset+tavoitteet+ja+periaatteet.pdf?t=1439804775000>

Gyllenberg, D. 2019. Psykkiset häiriöt nuoruusiässä – miten tunnistaminen on muuttunut 10 vuodessa. Lääketieteellinen Aikakausikirja Duodecim. Vol 135, No 15, 1321–1322.

Heino, T & Oranen, M. 2012. Lastensuojelun asiakkaiden koulunkäynti - erityistäkö? Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa. Tampere/Tallinna: Osuuskunta, Vastapaino ja Lastensuojelun keskusliitto.

Hyvärinen, R. 2005. Millainen on toimiva potilasohje? Hyvä kieliasu varmistaa sanoman perillemenon. Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim. Vol 121, No 16, 1769–1773.

Kielitoimiston ohjepankki n.d.a. Ohjeita ohjeiden tekijöille. Viitattu 17.9.2024.
<https://kielitoimistonohjepankki.fi/vk/sopiva-savy-toimivat-ohjeet-ja-kysymykset/ohjeita-ohjeiden-tekijoille/>

Kielitoimiston ohjepankki n.d.b. Sisällysluettelo. Viitattu 4.3.2024,
<https://kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/sisallysluettelo/>

Kiviruusu, O & Aalto-Setälä, D. 2023. Lasten ja nuorten mielenterveysoireilu ei näytä laantumisen merkkejä. Sosiaali- ja lääketieteellinen aikakauslehti. Vol 60, No 2, 115–117.

Korhonen, L. 2021. Duodecim: Terveyskirjasto. Pulassa lapsen kanssa. Yhteiskunnan tarjoama apu. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 20.10.2024.
<https://www.terveyskirjasto.fi/pla00035>

Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret). Käypä hoito -suositus 2018. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen nuorisopsykiatrisen yhdistyksen ja Suomen Psykiatriyhdistyksen Nuorisopsykiatrian jaoksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Viitattu 7.2.2024. www.kaypahoito.fi

Lankinen, N. 2023. Nuorten pahoinvointi lisääntyi pandemiavuosina. LAB Pro. Viitattu 6.3.2024. <https://www.labopen.fi/lab-pro/nuorten-pahoinvointi-lisaantyi-pandemiavuosina/>

Lasten ja nuorten mielenterveys Terveystalo, Lastentalo. Verkko-osoite:
<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/lapsen-ja-nuoren-mielenterveys> luettu: 2.9.2024

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Latva, R & Moilanen, I. 2016. Duodecim. Oppiportti: Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Prenataaliset riskitekijät. Kustannus Oy Duodecim. Vaatii käyttäjätunnuksen. Viitattu 17.9.2024.
<https://www.oppiportti.fi/oppikirjat/ljn00303>

Lähdepuro, A. 2024. Fostering the development of mental health - risk and promotive factors. Doctoral Dissertation. Doctoral Programme in Human Behaviour. Faculty of Medicine. Helsinki: University of Helsinki. Viitattu 16.9.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/9c1ecd81-dcfc-4747-9cb3-207c8d1cf893/content>

Lämsä, A-L. 2009. Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Marttunen, M & Kaltiala, R. 2023. Duodecim. Oppiportti: Psykiatria 2023. Nuoruusikä. Kustannus Oy Duodecim. Vaatii käyttäjätunnuksen. Viitattu 30.8.2024. <https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/lapsen-ja-nuoren-mielenterveys>

Mielenterveystalo n.d. Oireilevan lapsen omahoito-ohjelma vanhemmalle. Viitattu 7.2.2024. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/oireilevan-lapsen-omahoito-ohjelma-vanhemmalle/milloin-syyta-huoleen>

Mieli 2022. Suojatekijät vahvistavat, riskitekijät heikentävät mielenterveyttä. Viitattu 25.9.2024. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/mita-mielenterveys-on/suojatekijat-vahvistavat-riskitekijat-heikentavat-mielenterveytta/>

MLL 2018. Huoli nuoren koulunkäynnistä. Viitattu 13.2.2024. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-kouluikaisen-kanssa/elamaa-ylakoululaisen-kanssa/huoli-nuoren-koulunkaynnista/>

MLL 2021. Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Viitattu 4.9.2024. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/>

MLL 2022. Lasten ja nuorten puhelin ja chat 2021: Arjen yksinäisyys suurimpia yhteydenottosyitä. Viitattu 16.9.2024. <https://www.mll.fi/tiedotteet/lasten-ja-nuorten-puhelin-ja-chat-2021-arjen-yksinaisyys-suurimpia-yhteydenottosyita/>

MLL 2023. Perusopetus ja lasten oikeudet. Viitattu 7.2.2024.

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/lasten-oikeudet/lasten-oikeudet-koulussa/perusopetus-ja-lasten-oikeudet/>

Mäntyneva, M. 2016. Hallittu projekti – Jäntevästä suunnittelusta hallittuun toteutukseen. Helsinki: Kauppakamari.

Oksanen, J. & Sollaavaara, R. 2019. Esteille hyvästit. Opas autismikirjon sekä adhd- ja Tourette- oireisten lasten kasvattajille. Helsinki: Into kustannus Oy.

Opetushallitus n.d.a. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Viitattu 7.2.2024.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki>

Opetushallitus n.d.b. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja opiskeluhoito. Viitattu 2.9.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-opiskeluhoito>

Pajari, H., Rekola, L. & Mattila, A. 2020. Psykiatrisen diagnostiikan käytännöt huolestuttavat. Lääkärilehti. Vol 75, No 7, 390–391.

Pennanen, T. 2022. Rehtorit: Lasten psyykinen oireilu peruskouluissa lisääntynyt. Lääkärilehti. Viitattu 6.3.2024.

<https://www.laakarilehti.fi/terveydenhuolto/rehtorit-lasten-psykinen-oireilu-peruskouluissa-lisaantynyt/>

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Platt College n.d. The Psychology of Color and Graphic Design. Viitattu 25.9.2024. <https://platt.edu/blog/psychology-color-graphic-design/>

Pyörälä, E. 2021. Potilaan näkökulmia terveydenhuollon digitaalisiin palveluihin. Lääkärilehti. Vol 76, No 46, 2713–2716.

Raivio, R. 2015. Opetus lastensuojelulaitosten opetusyksiköissä kentällä toimivien asiantuntijoiden kuvaamana. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustiede. Opettajankoulutuslaitos. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 4.9.2024.

<https://sijoitettulapsikoulussa.fi/wp-content/uploads/2022/09/Raivio-Rami.pdf>

- Ropo, S. 2023. Mallinnus koulunkäynnin tukemisesta lastenkodissa. Opinnäytetyö (Ylempi AMK). Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.9.2024.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/795143/Ropo_Silja.pdf?sequence=2
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Viitattu 13.2.2024.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/821112/isbn9789522163738.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Sandberg, S. 2000. Lasten ja nuorten stressi. Lääketieteellinen Aikakausikirja Duodecim. Vol 116, No 20, 2282–2287.
- Sotkanet 2023. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, %8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 328). Viitattu 6.3.2024.
<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/metadata/indicators/328#classification>
- STM 2024. Mielen terveyden hoito. Viitattu 30.9.2024.
<https://stm.fi/mielen-terveyspalvelut>
- Suomen Akatemia n.d. Tutkimusetiikka. Viitattu 13.2.2024.
<https://www.aka.fi/tutkimusrahoitus/vastuullinen-tiede/tutkimusetiikka/>
- TENK 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 18.10.2023.
<https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>
- THL 2023a. Mielen terveyden edistäminen. Viitattu 2.9.2024.
<https://thl.fi/aiheet/mielen-terveys/mielen-terveyden-edistaminen>
- THL 2023b. Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen. Viitattu 2.9.2024.
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisen-henkilo-vanhempana/kiintymyssuhteen-merkitys-ja-sen-tukeminen>

THL 2023c. Kouluterveydenhuolto. Viitattu 16.10.2024.

<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto#Turvallisuuden%20tarkistus>

THL 2023d. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023.

THL 2024a. Nuorten mielenterveyshäiriöt. Viitattu 2.9.2024.

<https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot>

THL 2024b. Lasten mielenterveys ja mielenterveyden häiriöt. Viitattu 16.10.2024. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyshairiot/lasten-mielenterveys-ja-mielenterveyden-hairiot>

THL 2024c. Lastenkoti, nuorisokoti. Viitattu 17.9.2024.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti-nuorisokoti>

Tokola, M & Airo, R. 2024. Kiintymyssuhteet ja kiintymyssuhdemallit.

Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 16.9.2024.

<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01359>

Torkkola, S., Heikkinen, H. & Tiainen, S. 2002. Potilasohjeet ymmärrettäviksi.

Opas potilasohjeiden tekijöille. Tampere: Tammi.

Tuomela, S. 2021. Lastenkodin yhteydessä sijaitsevien kouluyksiköiden merkitys sijoitettujen lasten hoito- ja kuntoutusprosessille. Opinnäytetyö (Ylempi AMK). Kliinisen asiantuntijan koulutus. Tampere: Tampere ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.2.2024.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/509426/Tuomela_Sanna.pdf?sequence=6

Turney, K & Wildeman, C. 2016. Mental and Physical Health of Children in Foster Care. *Pediatrics*. Vol 138, No 5, 11–18.

Turun ammattikorkeakoulu n.d. AMK-opinnäytetyö. Vaatii käyttäjätunnuksen.
Viitattu 24.9.2024.

<https://tuas365.sharepoint.com/sites/Opiskelu/SitePages/AMK-opinn%C3%A4ytety%C3%B6.aspx?csf=1&web=1&e=ERPj0S&CID=931f789d-22ce-43d3-af75-958b0a72566d#opinn%C3%A4ytety%C3%B6muodot-ja-raportointi>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Jyväskylä: PS Kustannus.

Zetlin, A., MacLeod, E. & Kimm, C. 2012. Beginning Teacher Challenges Instructing Students Who Are in Foster Care. Remedial and Special Education. Vol 33, No 1, 4–13.

WHO 2021. Mental health of adolescents. Viitattu 25.9.2024.

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health>

Liitteet

Liite 1. Alustava ja toteutunut aikataulu.

Projektin vaihe	Alustava aikataulu	Toteutunut aikataulu
Aloitusvaihe: Toimeksiantajan ja opinnäytetyön aiheen valitseminen, opinnäytetyömuodon valitseminen, tavoitteiden asettaminen, palautteen saaminen, opinnäytetyösopimuksen allekirjoittaminen	tammikuu 2024	tammikuu 2024
Suunnitteluvaihe: Projektisuunnitelman teko, alustavan aikataulun luominen, opinnäytetyön pääteemojen ja oppaan hahmottelu, tiedonhaun aloitus	tammikuu 2024 – maaliskuu 2024	tammikuu 2024 – huhtikuu 2024

(jatkuu)

Liite 1. (jatkuu).

<p>Toteutusvaihe:</p> <p>Projektisuunnitelman siirtäminen toteutukseen, projektin etenemisen seuranta, tavoitteiden ja vastuualueiden selventäminen, teoreettisen taustan laajentaminen, tiedonhaku, empiirisen toteuttamisen kirjoittaminen, oppaan teon aloittaminen, palautteen saaminen</p>	<p>toukokuu 2024 – lokakuu 2024</p>	<p>elokuu 2024 – lokakuu 2024</p>
<p>Lopetusvaihe</p> <p>Opinnäytetyön ja oppaan viimeistely, osallistuminen opinnäytetyöseminaariin, oppaan julkaiseminen Faminet- verkkosivulle ja opinnäytetyön julkaiseminen Theseukseen</p>	<p>syksy 2024</p>	<p>lokakuu 2024 - marraskuun alku 2024</p>

Liite 2. Tiedonhaku.

Päivämäärä	Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Osumat	Valitut artikkelit
2.2.2024	Cinahl Complete	psychic AND "Child welfare" AND studying	2019 -> koko teksti	12	1
2.2.2024	PubMed	psychic AND "child welfare" AND studying	2019 -> koko teksti	1	1
2.2.2024	Medic	nuori AND psyykinen hyvinvointi	2019 -> koko teksti	16	1
30.8.2024	Medic	lapset AND Psyykinen OR hyvinvointi	2019->	112	1
2.9.2024	Medic	diagnos* AND psyk* AND laps*	2019 ->	46	1
2.9.2024	PubMed	child protective services AND child welfare AND foster care AND out-of-home care.	2014 ->	38	1
2.9.2024	PubMed	assessment AND intelligence AND intervention AND literacy AND mathematics AND out-of-home care	2019 ->	11	1

(jatkuu)

Liite 2. (jatkuu).

16.10.2024	Cinalh Complete	"child welfare" OR "foster care" OR "children's homes" OR "child welfare institution" AND juvenile* or youth or adolescent* or teenager* or "young adult*" AND study* or "school attendance" AND "mental well being" or "mental well- being" or "psychological wellbeing" or "psychological well-being" or "mental ill- health" or "mental health" AND support* or aid or assistance or help or guidance	2019 ->	174	3
------------	--------------------	--	---------	-----	---